

# KOMPETENSIYALARNING RIVOJLANISH MUAMMOLARINI BAHOLASH

***Jamshid Ergashev Qo'ldoshevich***

*Jizzax Davlat pedagogika instituti, Fizika o'qitish metodikasi o'qituvchisi, Jizzax,  
O'zbekiston*

*e-mail: [jamshid.ergashev.1989@mail.com](mailto:jamshid.ergashev.1989@mail.com)*

***Anotatsiya.*** Maqolada kompetensiyalarning rivojlanish muammolarini baholangan va talabalar bilimini baholash usullari ko'rsatilib o'tilgan.

***Kalit so'zlar.*** kompetensiya, kredit tizimi, talabalar bilimini baholash usuli.

***Аннотация.*** В статье оцениваются проблемы развития компетентности и показаны методы оценки знаний студентов.

***Ключевые слова.*** компетентность, кредитная система, метод оценки знаний студентов.

***Annotation.*** The article assesses the problems of competency development and shows the methods of assessing students' knowledge.

***Keywords.*** competence, credit system, method of assessing students' knowledge.

Ta'lim tizimining yangi modul - kredit tizimiga o'tishi talabalarning kompetensiyalarini rivojlantirish darajasini baholash uchun fanlar ro'yxatini, fanlarni o'rganish bo'yicha ko'rsatmalarni o'z ichiga olgan yo'l xaritasini ishlab chiqishni taklif qiladi. o'quv adabiyotlari ro'yxati, baholash me'zonlari va boshqa materiallar. O'quv rejasini tuzishda bir xil kompetensiyani turli fanlar va kurslarda aytib o'tish mumkin. Shuni yodda tutish kerakki, o'quvchilarning kompetensiya darajasi o'quv jarayonida rivojlanadi, shuning uchun o'qitish jarayonida oddiydan murakkabga tamoyiliga rioya qilish kerak. Bu avtomatik ravishda ma'lum fanlarni o'rganish jarayonida faqat ma'lum kompetensiya elementlarini shakllantirish mumkinligini anglatadi. Yo'l xaritalarini ishlab chiqishda faqat bitta o'qituvchining fikriga amal qilish mumkin emas, buning uchun butun uslubiy guruh ishlashi kerak, uni yaratish ba'zan juda qiyin vazifadir [1].

Keling, o'z fanini o'qitish jarayonida u yoki bu kompetensiyani shakllantirishda o'qituvchining kuchi nimada ekanligiga to'xtalib o'tamiz. Bu,

birinchi navbatda, tegishli o'quv adabiyotlari, fanni o'rganish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar va fanning rivojlanishini nazorat qilish vositalarining mavjudligini hisobga olgan holda fanning mazmunini ishlab chiqishdir.

Zamonaviy talabalarni o'qitishda kompetensiyaga asoslangan yondashuv kompetensiyalarning rivojlanishini baholash uchun ma'lum vositalar mavjudligini nazarda tutadi. Muammo shundaki, mavjud resurslar ta'lim ehtiyojlarini qondirmaydi. Bu, birinchi navbatda, zamonaviy bitiruvchilar faqat test nazorati tizimiga e'tibor qaratishlari bilan bog'liq, bu esa, imtihonni viktorinaga aylantiradi: to'g'ri yoki noto'g'ri taxmin qilinadi.

Talabalar bilimini baholash usuli sifatida testlarni o'quv jarayonidan chiqarib tashlab bo'lmaydi. Hozirgi vaqtda testlarning turli shakllari va darajalari mavjud. Eng oddiy daraja tanib olish darajasi, boshqacha qilib aytganda, savolga to'g'ri javobni tanlash, keyingi daraja almashtirish elementlarini o'z ichiga oladi, tipik muammolarni hal qiladi - bu dizayn testlari deb ataladi. Topshiriq testlari yuqori darajaga ega bo'lib, ular topshiriqlarni bajarishda mustaqillik va ijodkorlik elementlarini o'z ichiga oladi. Eng yuqori daraja yangi bilimlarni o'zlashtirishni o'z ichiga olgan muammoli testlardir [2].

Darslarni o'tkazishning har qanday innovatsion shakllari, masalan, keys usuli, rolli o'yin, aqliy hujum, davra suhbatlari va boshqalar. ular, eng avvalo, mustaqil ishlay olish, mavjud bilimlardan foydalana olish, tahlil qilish malakalariga ega bo'lish, mantiq qonuniyatlarini, shuningdek, ilmiy bilimlar asoslarini bilishni nazarda tutadi. Bunday xatti-harakatlar shakllari yuqori kurslarda yaxshi ishlaydi. Talabalarning qobiliyatlari kasbiy fanlarni rivojlantirishda, muayyan vaziyatni simulyatsiya qilish yoki ishlab chiqarish muammosini hal qilishda eng yaxshi namoyon bo'ladi. Ish joyidagi, tashkilotdagi, bitiruvchilarning ma'lum bir ta'lim yo'nalishidagi amaliy faoliyatining har qanday tizimidagi vaziyat bilan eng yaxshi tanish bo'lgan ish beruvchining bevosita ishtirokidagi mashg'ulotlar yaxshi natija beradi.

Turli xil axborot tizimlarining keng tarqalishi nafaqat kompyuter va ba'zi amaliy dasturlardan foydalanish qobiliyatini, balki juda katta hajmdagi

ma'lumotlardan ishonchli, original ma'lumotlarni topish qobiliyatini ham anglatadi. Axborot bilan ishlash ko'nikmalari kichik kurslarda, masalan, referatlar yoki insholar yozishda rivojlanishi kerak. Bunday holda, murakkabroq vazifalarni bajarishda: kurs loyihalari, ijodiy topshiriqlar, tadqiqot ishlari, malakaviy bitiruv ishlarini bajarishda talaba adabiy manbalarni izlashda etarlicha malakali bo'ladi.

Muayyan fanni o'zlashtirish bo'yicha hech qanday uslubiy ko'rsatmalar talabani o'z vaqtini tashkil etishga, mavjud ma'lumotlardan foydalanishga, o'z-o'zini tashkil etishga va olingan bilimlarni o'zlashtirishga, agar hech bo'lmaganda minimal ko'nikmalar ilgari belgilanmagan bo'lsa, o'rgata olmaydi. Ba'zan faqat yuqori kurslarda talaba "o'rganish" ni o'rganganligini tushuna boshlaydi. Bu bunday ko'rsatmalar yozilmasligi kerak degani emas, balki o'quvchilarning mavjud rivojlanish darajasiga e'tibor qaratib, bunga ijodiy yondashish kerak. Asta-sekin vazifalar yanada murakkablashishi, ijodkorlik elementlarini o'z ichiga olishi kerak.

Talabalar tomonidan kompetensiyalarning rivojlanishini baholash usullari juda xilma-xil va qiziqarli, ammo asosiy muammo - zamonaviy oliy o'quv muassasalariga kirayotgan talabalarning tayyorgarligi unchalik yuqori emasligidir.

### **Adabiyotlar ro'yxati**

1. Елина Е. Г., Ковтун Е. Н., Родионова С. Е. Компетенции и результаты обучения: логика представления в образовательных программах // Высшее образование в России. – 2015. – № 1. – С. 10–20.
2. Ergashev, J., & Ravshanova, O. (2021). Maktabda fizika darslarida axborot-kommunikasiya texnologiyalaridan foydalanish. *Физико-технологического образование*, 6(6).